

I

THINGS HE SAID TODAY

McCartney interviews

Aanvankelijk is het onmogelijk om uit je hoofd te zetten dat je ‘met Paul McCartney zit te praten’. Tijdens onze interviews werd ik overspoeld door herinneringen uit mijn jeugd, toen ik naar zijn muziek luisterde en hem alleen maar kende als een half-mythische persoonlijkheid. Elke doorgewinterde Beatles-fan zou het net zo ervaren en het duurt even voor je over dit gevoel van ontzag heen bent. Vaak zag ik dezelfde gespannen opwinding bij mensen die voor het eerst in zijn aanwezigheid verkeerden.

De man zelf gaat daar met geïnterd gemak mee om door zich bewust bescheiden op te stellen. Het is een vaardigheid van Paul McCartney die iedereen opvalt – afwisselend geïnterpreteerd als simpelweg goede manieren of, minder vleidend, de manipulatieve charme van een pr-konkelaar. Ik denk dat hij heel goed weet hoe hij op de buitenwereld overkomt, maar hij laat zich niet leiden door zijn imago. Waarschijnlijk heeft zijn jarenlange ervaring hem geleerd hoe hij zijn vriendelijke inborst kan toepassen op een alledaagse *modus operandi*.

Muzikanten zijn evenmin immuun voor het gewicht van al die geschiedenis. Vanaf 1989 interview ik Pauls bandleden al, en stuk voor stuk hebben ze bekend dat ze regelmatig worden overvallen door een gevoel van ongeloof. Gitaristen beschrijven de opwinding die ze voelen als ze op het podium de riffs spelen waarmee ze als kersvers groentje ooit worstelden. Zijn zingende bandleden vertelden over hun ongeloof als ze meezingen met de stem die al te horen was op de eerste platen die ze ooit kochten. Drummers zeggen

dat ze al hun moed bijeen moeten rapen om op het ritme van de meest gevierde bassist aller tijden in te vallen. Uiteindelijk zijn het professionals en ze weten ermee om te gaan. Maar wie kan ze die momenten van hartverlamming kwalijk nemen?

Ik geloof dat mijn hart stilstond – die dag in mijn jeugd – toen Paul McCartney van The Beatles mij op een landweg in de buurt van Liverpool voorbijreed in zijn Mini. We waren op zoek naar huizen van voetballers om ze een handtekening te ontfutselen. Maar een echte Beatle? Tijdens een ritje tussen de knollenvelden van Lancashire? Dit was sterrendom op aards niveau: ‘Zag jij net wat ik zag?’ En toen ik Paul voor het eerst met Wings zag optreden in het Liverpool Empire, was ik waarschijnlijk slechts een van de duizenden bezoekers die net zozeer onder de indruk was van het feit dat ik me in dezelfde ruimte als hij bevond als van zijn muziek. Dat ervaren fans over de hele wereld net zo.

Daarnaast waren er momenten waarop ik McCartneys enige publiek was. Wachtend op mijn beurt woonde ik repetities bij waarbij hij slechts enkele meters bij me vandaan zat; ik fungeerde dan als een abstract object waar hij af en toe starend naar keek terwijl hij op de piano de akkoorden van *Fool on the Hill* aansloeg of zich bulderend door *All Shook Up* heen werkte. Het was alsof ik in mijn eenzame een heel stadion vol verwante zielen vertegenwoordigde, samengepakt in één lichaam. In dezelfde ruimte bevond zich ook de vaste crew. De mannen waren heel gewoontjes en onbezorgd bezig kabels te ontwarren of flightcases te verplaatsen, of ze zochten een rustig plekje om te bellen. Ik was de enige die geen taak had en dus kon toekijken en onder de indruk kon zijn.

De meeste interviews in dit boek vonden plaats op McCartneys kantoor in Londen – MPL – of in The Mill, zijn studio in Sussex. Het eerste kantoor is een smal, hoog herenhuis dat uitkijkt op Soho Square. Tijdens onze gesprekken voor het brede raam van zijn kamer boven, dwaalde Pauls blik zo nu en dan af naar de weelderige gazons beneden, die door veel personeel als lunchplek worden

gebruikt. Het interieur van MPL is ingetogen art deco. Aan de muren hangen moderne schilderijen en ingelijste foto's van Linda McCartney, met een ereplaats voor haar beroemde kiekje van Paul en John, lachend en elkaars handen vastgrijpend op een Sgt. Pepperfeestje in 1967.

The Mill, die officieel Hog Hill heet, ligt op een paar uur rijden van Londen, op het rustieke platteland bij de zuidkust. In de oude vertrekken zijn nu repetitieruimtes en een opnamestudio ondergebracht. In een hoek staat de dubbele bas die werd bespeeld door Elvis Presleys begeleider Bill Black, een bijna heilig instrument in de rock-'n-rollgeschiedenis, aangeschaft door Linda als verjaardagscadeau. Ik durfde hem niet aan te raken – net zomin als de beroemde Höfner-bas die vaak naast mijn stoel stond – maar Paul had de gewoonte een geruststellende pluk aan het instrument te geven als hij erlangs liep.

Zijn dagelijkse werkschema is behoorlijk gestructureerd en we werden nauwelijks onderbroken, behalve voor thee en chocoladekoekjes. 'Of neem een cappuccino,' placht hij te zeggen bij MPL. 'Let wel, *la*, (de Liverpoolse versie van het vriendschappelijke *lad*-maatje), je bent nu in Soho.'

Vanaf de begintijd van The Beatles stond hij bekend om zijn diplomatieke houding, zeker in vergelijking met de bikkelharde Lennon. Hij was degene die zich op het podium het meest tot het publiek richtte, ook al werd John gezien als de leider. En in het buitenland doet hij altijd zijn best om iets van de plaatselijke taal op te pikken. Maar diplomaten worden gewantrouwd vanwege hun sluwheid, hoe vaak ze ook worden geprezen om hun tact of compassie in de omgang met anderen.

Toch heb ik hem nooit beschouwd als de berekenende pr-man voor wie zijn criticasters hem aanzien. Neem bijvoorbeeld zijn onverstandig-matte reactie op de moord op John Lennon in 1980 – 'Wat een ellende, hè?' – op een moment dat een afgewogen statement, zorgvuldig doordacht, zo ontzettend gewenst was. Hij was op dat moment oprecht lamgeslagen door de schok en het verdriet,

maar de uitspraak ging een eigen leven leiden. De manier waarop hij omging met het uit elkaar gaan van The Beatles, zoals in een ander hoofdstuk beschreven wordt, was evenzeer een aaneenschakeling van ondoordachte uitspraken, zeker niet de reactie van een door de wol geverfde spindoctor.

Maar het is waar dat hij gemakkelijker dan de meeste andere sterren omgaat met een interview als er iets aan de man moet worden gebracht. McCartney speelt het mediaspel al langer dan alle journalisten die bij hem aankloppen. Hij masseerde de *NME* (toen het nog *New Musical Express* heette) al tientallen jaren voordat haar huidige personeel was geboren. Hij kent de muziekbladen en televisieshows in elk land. Net als Koningin Elizabeth II, die elke regeringsleider sinds Winston Churchill heeft ontvangen, heeft hij ze zien komen en gaan.

‘Er is altijd wel iemand die iets heeft aan te merken op wat je presteert,’ zegt hij:

Toen wij (The Beatles) net kwamen kijken zat er bij de *Daily Mirror* een kerel die Donald Zec heette, en die was altijd vals, bij hem draaide het alleen om een valse insteek. Als je een interview met hem deed, liep je het gevaar dat alles tegen je werd gebruikt. Maar verder was iedereen eigenlijk best aardig. Je ging zitten en (gretig): ‘O, ja, ik zal je over mijn nieuwe plaat vertellen.’

Maar nu is het allemaal nog erger geworden. Een heleboel mensen hebben bedacht: dat is een goed idee. Laten we iedereen afzeiken, laten we het allemaal gewoon verzinnen. Want dat doen ze echt. Het is behoorlijk krankzinnig. Als je probeert het allemaal te begrijpen, zou je er zelf behoorlijk raar van kunnen worden.

Hij blijft een gewillige geïnterviewde, tenminste, als hij er een reden toe ziet. Een typische interviewsessie begint doorgaans met een Paul die een deuntje fluit en een stevig ritme op zijn benen tikt ter-

wijl ik mijn eerste vraag voorbereid. Dat is allesbehalve gebruikelijk voor sterren in het algemeen, die meestal gelaten als een martelaar of met zinderende achterdocht afwachten.

‘Oké, wat wil je weten, maatje?’ was meestal zijn openingszin.

Tijdens het promoten van het *Anthology*-project – de documentaire, het album en het boek die het officiële retrospectief over de carrière van The Beatles vormden –, moest hij zijn eigen enthousiasme intomen uit eerbied voor de andere nog levende bandleden.

De bedoeling was dat we een persconferentie zouden doen als The Beatles. Dus als ik eraan voorafgaand te veel zou doen, zou ik de anderen mogelijk het gras voor de voeten wegmaaien. Doorgaans ga ik in op elk verzoek: ‘Naar Noorwegen? Prima.’ Begrijp je? Als de persconferentie dan een feit is, krijg je te horen: ‘Tja, wat hij te zeggen heeft dat weten we al.’ Het is mijn natuurlijke reactie wanneer ik iets aan het pluggen ben om tegen alles en iedereen ‘ja’ te zeggen. Ik besloot toen dat ik me even moest inhouden.

Na zijn grote tournee in 1990 gaf hij toe dat hij zich zenuwachtig had gevoeld bij het vooruitzicht de wereldpers weer te woord te moeten staan. Maar al gauw was hij weer in zijn element – het ging bijna té makkelijk: ‘Ik had zin in moeilijke vragen, want al die gewone verveelden me. Ineens besef je: ik ken verdomme elke vraag die ze me gaan stellen. Je zelfvertrouwen krijgt een boost. Je praat gewoon weer met mensen in plaats van met “alom gerespecteerde journalisten”.’

Pauls hoge tolerantiegraad tijdens interviews geldt ook de persoon van de interviewer. Hij onderscheidt zich van andere beroemdheden door journalisten vragen over henzelf te stellen, en er zijn maar weinigen die tegen dergelijke vleierij bestand zijn. Lang voor de selfie gemeengoed werd, had Paul de gewoonte om naast zijn door zijn sterstatus lamgeslagen ondervrager te poseren voor een fotografisch aandenken. Die persoonlijke aandacht is goud

waard. Tijdens een gefilmd interview, nadat hij een mandoline had gepakt en me zijn nieuwe song, *Dance Tonight*, geschreven voor zijn jongste dochter Beatrice, had voorgespeeld, boog hij zich naar voren en gaf me zijn plectrum. Op zo'n moment krijgt de fan de overhand op de professionele journalist.

Meer in het algemeen kreeg ik de indruk dat hij positief reageerde als hij het idee had dat ik goed op de hoogte was van zijn carrière – soms, zoals hij lachend toegaf, zelfs beter dan hijzelf. En hij vindt het prettig te worden aangesproken op dezelfde informele manier die hij zelf ook aanhoudt. Net als iedereen vindt hij het niet prettig het gevoel te krijgen aan een kruisverhoor te worden onderworpen. Onze gesprekken hadden altijd de opzet van een interview, nooit die van een ondervraging.

* * *

McCartney is een zelfverzekerde prater, die weet hoe hij de regie over een interview moet houden zonder dominant over te komen. Hij is welbespraakt en tamelijk bondig in zijn antwoorden, maar wanneer hij ontspannen is, of eropuit is op een subtiele manier weg te sturen van een onderwerp dat hem niet aanstaat, kan hij onsaamenhangend gaan kletsen. Het is niet altijd gemakkelijk hem te onderbreken – niet alleen vanwege zijn gezag, maar ook omdat vrijwel al zijn uitspraken van belang zijn.

Hij is, tenslotte, een levende stem uit de geschiedenis, en zijn terzijdes kunnen waardevol zijn. 'Ha!' zegt hij. 'Dat doe ik altijd. Zijwegen inslaan, ik ben snel afgeleid.' Maar zijn lange interviewervaring heeft hem geleerd zijn gedachten weer te geven alsof ze al in druk staan. Zijn standaard gesprekston is licht plat Liverpools, dat iets platter wordt als hij met een stadgenoot praat. Hij is twee keer getrouwd geweest met een Amerikaanse en brengt veel tijd door in dat land, maar van zijn ervaringen in de vs is in zijn manier van praten weinig te bespeuren. In essentie blijft hij zich uitdrukken als een Engels schooljochie uit de jaren vijftig. Hij groeide niet op in een

achterbuurt en zijn familie was ambitieus. Hij heeft toegegeven zich nog steeds enigszins schuldig te voelen over de manier waarop hij de draak stak met zijn moeders pogingen om zijn noordelijke tongval te corrigeren.

De jonge Beatles, op Ringo na, waren afkomstig uit de buitenwijken en hun zangerige tongval was gespeend van de rauwe keelklanken van de Liverpoolse haven. Zijn spraak is ook in letterlijke zin vaak muzikaal, als hij stukjes melodie voorzingt of overgaat op een levendige imitatie van een muziekinstrument op een manier die zich niet in woorden laat vangen. Muziek omschrijven doet hij zelden, liever laat hij horen wat hij bedoelt, en wel ter plekke. Ook citeert hij zelden letterlijk uitspraken van anderen, hij geeft de voorkeur aan een theatrale imitatie. Hij zal nooit een kans voorbij laten gaan om een Schotse komiek neer te zetten, een horkerige inwoner van Lancashire na te doen of een rap van de tongriem gesneden Cockney. Af en toe bedient hij zich van een *campy*, lispelende manier van spreken, vooral als hij de spot drijft met voorbeelden uit een vervlogen entertainmenttijdperk. Het zal niet als een verrassing komen dat hij en zijn jongere broer Mike in hun jeugd weg waren van de lp's van de acteur en komiek Peter Sellers.

We hebben allemaal onze verbale tics, en Pauls meest opvallende gewoonte is een overmatig gebruik van woorden die de inhoud van zijn uitspraken afzwakken. Het is iets wat hem ook opviel toen ik hem de transcripties van onze interviews ter lezing gaf. Het komt voort, denk ik, uit de wens om uitspraken die ijdel of intimiderend zouden kunnen overkomen af te zwakken. Vandaar "The Beatles was een geweldig bandje", 'Ik heb *redelijk wat* succes gehad' en 'je komt erachter dat je *enige* bekendheid hebt verworven'. Het klinkt plezierig aangenaam tijdens een gesprek, maar komt in druk nogal koeket over.

Meer in het algemeen, hij is verzot op taal. Wanneer de mogelijkheid tot een geintje of een woordspeling zich aandient, kan hij er zelden weerstand aan bieden. Uiteraard is zijn voorkeur voor verbaal gedol ook in zijn songteksten te vinden, zoals hij uitlegde toen

we een aantal nummers uit 2005 bespraken, *How Kind of You* en *English Tea*:

Ik hou van taal. Ik ben geïnteresseerd in de manier waarop Engelsen Engels spreken. Op school had ik Spaans, Latijn en Duits, en ik vond Engels leuk. Mijn vader was een liefhebber van kruiswoordpuzzels. Kortom, taal sprak mij aan.

Het begon me op te vallen dat deftige Engelsen niet alleen een ander accent hebben, maar ook een andere woordenschat. Ik ken een paar deftige, oudere Engelsen. Het zijn lieve mensen, maar ze zeggen dingen op een andere manier. Ik zeg bijvoorbeeld: 'Dat was aardig van je. Ik voelde me niet zo goed.' Zij zeggen: 'Hoe attent van je om aan me te denken toen ik zo uit mijn doen was.' Als iemand die al levenslang in taal is geïnteresseerd vind ik dat geweldig om bij te houden. Heerlijk, spelen met taal. Ik hoorde trouwens vandaag *I Am the Walrus*, en het hangt allemaal met elkaar samen. Het gaat terug naar *Alice in Wonderland*, croquet, met de flamingo's, allemaal erg diepe, vormende stuff. '*Lines of hollyhocks and roses listen most attentively.*' Het komt van Lewis Carroll.

* * *

Sinds 1962 is Paul ontelbare keren gevraagd zijn levensverhaal op schrift te stellen. Hij is behoorlijk bedreven in het vertellen over zijn leven, hoewel de anekdoten door de herhaling van jaren schaarser worden en de vertelwijze enigszins geroutineerd.

Zijn herinneringen zijn niet zo keurig chronologisch geordend als interviewers graag zouden zien. Zijn brein presenteert gebeurtenissen uit het verleden soms als een willekeurige verzameling kiekjes. Om het zichzelf gemakkelijker te maken, besteedt hij zijn herinneringen graag uit, en liet hij het aan mij over om hem bepaalde details uit zijn carrière onder de aandacht te brengen. Bij een van zulke gelegenheden, tijdens een lunch met Paul en de schrijver

Mark Lewisohn – de grootste conservator van Beatle-geschiedenis ter wereld – constateerde ik dat wij, schriftgeleerden, voor Paul dienstdeden als een soort externe harde schijf.

(Ik herinner me ook dat dit tijdens een MPL-kerstlunch was en dat Paul in een speelse bui het hoedje had opgezet dat uit de *christ-mas cracker*, die hij samen met mijn vrouw kapot had getrokken, tevoorschijn was gekomen.)

Tijdens een van de interviews wilde ik meer weten over het gefilmde dakconcert in 1969, gedraaid boven op hun Apple-kantoor-gebouw aan Savile Row in Londen. Voor de film *Let It Be* speelden ze daar *Get Back*, en presenteerden ze zichzelf, zonder het te beseffen, voor het laatst aan de wereld. Op dat moment, opperde ik, kon hij niet hebben geweten dat dit hun laatste publieke optreden zou zijn. ‘Nee,’ zei hij, en viel even stil. ‘Was het dat trouwens? Ik weet het niet, man. We checken dat soort dingen nooit. Het staat me allemaal nog maar vaag voor de geest, zoals je wel merkt. Het is wel interessant en handig om al die analisten in de buurt te hebben. De *uitvoerders* worden er zo aan herinnerd hoe het was.’

Desondanks is er op de wereld een massa geschiedschrijving over The Beatles en hemzelf in druk verschenen waar McCartney zich nauwelijks in herkent. Hij is vooral sceptisch wanneer men over zijn samenwerking met John Lennon schrijft – in de kern een privézaak die geen enkele buitenstaander helemaal kan doorgronden. Hoe kunnen die mensen zich als expert opwerpen, redeneert hij, terwijl ze er niet eens bij waren?

Maar ook supersterren zijn gewone mensen en met het verstrijken van de jaren zijn de scherpe kantjes van het verleden af gehaald. Als ik bij Paul terugkwam op een onderwerp dat we jaren eerder al hadden besproken, adviseerde hij me de vroegste versie als de meest waarschijnlijke aan te houden. Ik was zo fortuinlijk om al in 1989 met deze interviews te zijn begonnen, enkele jaren voordat het *Anthology*-project in 1995 werd gepresenteerd, en tegen die tijd gaf hij openlijk toe dat het een probleem zou worden om volledig waarheidsgetrouw te zijn:

Op het laatst deden we met z'n drieën een interview, in één ruimte, bij George thuis. En wat bleek: geen van allen herinnerden wij ons ook maar iets zoals de ander dat zich herinnerde. Dat is mooi, zo is het leven, we zijn allemaal mensen. Je leeft in de waan dat er ergens een definitieve versie van is. Die is er niet.

Dat blijkt ook uit het volgende verhaal – ik heb het jou waarschijnlijk al eens verteld – over een van onze chauffeurs. Hij kwam naar Parijs omdat hij beweerde dat hij Frans sprak. En dat klopte niet helemaal. Ringo herinnerde het zich zo: 'Hij kwam aan in Parijs en zei in grof Cockney: "Eh, *gen-darme?* Kom 'ns hier." De politieman komt naar ons toe en wij beginnen inmiddels al zo'n beetje aan zijn talenknobbel te twijfelen. "Kan ik *ici* parkeren?" En wij van: hallo, dat had ik zélf ook wel gekund.'

Vervolgens kreeg een van ons keelpijn, en we wilden honing en citroen. De chauffeur zei: 'Laat dat maar aan mij over: Gar-kon? Gar-kon, kom 'ns hier.' Hij kijkt hem recht in de ogen, beweegt zijn armen als vleugels en zegt: 'Bzzzzz...'

Ringo vertelt het verhaal voor de *Anthology*-film en begint als volgt: 'Dus we zijn in Parijs met een chauffeur die speciaal is meegekomen omdat hij Frans spreekt, en George had keelpijn.'

De camera gaat naar George voor zijn reactie. George zegt: 'Nee, volgens mij had *Paul* keelpijn.'

De camera wordt op mij gericht: 'Ik weet het zeker, *John* was degene met keelpijn.' Sindsdien heb ik uitgevogeld dat als Ringo denkt dat het George was, het Ringo niet kan zijn geweest. Als George dacht dat ik het was – wat niet zo is – en als ik dacht dat het John was, dan moet het John zijn geweest.

En hij had *citron et miel* nodig. Zo kwam ik erachter hoe je honing zegt. Het is krankzinnig. De definitieve waarheid bestaat niet. Dat geldt voor alle geschiedenis.

En Ringo over de ontmoeting met Elvis (The Beatles bezochten Elvis in 1965 thuis in Los Angeles). Ik zei: 'Nou, hij begroette ons bij de deur, ik weet het nog goed.' Maar Ringo zegt: 'Nee, ik herinner me dat hij de hele avond niet van zijn stoel kwam.'

Niet van zijn stoel kwam? Hij speelde pool. Hij verwelkomde ons bij de deur. We hadden er totaal verschillende herinneringen aan. Wacht nog een paar jaar, totdat nog meer van onze hersencellen het hebben begeven, en er is helemaal geen verhaal meer over.

Een assistent kwam de kamer binnen om aan te geven dat het tijd was de sessie van vandaag af te sluiten. 'Hoe laat is het?' vroeg Paul. 'Tien over negen? Dan moesten we maar eens naar huis gaan, vind je ook niet? Anders gaan onze gezinnen ons missen. Laten we het hier maar even bij laten. Ik heb een lange *hard day's work* achter de rug (verwijzend naar *A Hard Day's Night*).'

Gelukkig kwamen er nog veel meer dagen. Laten we nu maar eens luisteren naar *the things he said*. We beginnen, vanzelfsprekend, in Liverpool.